

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak 201006668
Arkivnr, E: A0 &13
Saksbehandler Bjørn Kristiansen

Saksgang	Møtedato	Sak nr.
Oppvekststyret	28.09.10	48/10
Formannskapet	20.10.10	86/10

HØRING - NOU 2010:7 - MANGFOLD OG MESTRING - FLERSPRÅKLIGE BARN, UNGE OG VOKSNE I OPPLÆRINGSSYSTEMET

Formannskapet 20.10.10

Vedtak:

1. Kristiansand kommune avgir høringsuttalelsene markert fra a til y i saksfremstillingen.
(Enst.)

Oppvekststyret 28.09.10

Oppvekststyrets innstilling:

1. Kristiansand kommune avgir høringsuttalelsene markert fra a til y i saksfremstillingen.
(Enst)

RETT UTSKRIFT:

Anne Lisseth Aabø

DATO: 20. oktober 2010

Dato: 26.08.2010
Saksnr.: 201006668-3
Arkivkode E: A0 &13
Saksbehandler: Bjørn Kristiansen

Saksgang
Oppvekststyret
Formannskapet

Møtedato
28.09.2010
20.10.2010

Høring - NOU 2010:7 - Mangfold og mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Sammendrag:

Regjeringen oppnevnte Østbergutvalget høsten 2008. Utvalget hadde som mandat å gå gjennom opplæringstilbudet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne.

I forbindelse med arbeidet besøkte representanter fra utvalget kommuner rundt i landet, deriblant Kristiansand.

Østbergutvalget hadde en delinnstilling klar i januar 2010. Skoledirektøren sendte et innspill til den februar 2010.

[Link til innspill til delinnstillingen](#)

Utvalget leverte sitt arbeid som NOU2010:7 Mangfold og mestring i juni.

Utredningen ble sendt ut på høring av Kunnskapsdepartementet i slutten av juni.

[Link til Høringsbrevet](#)

Skolene i kommunen har fått anledning til å uttale seg om dokumentet. Pr. dato er det kommet innspill fra Mottaksskolen og Kongsgård skolesenter. Lærerne på Mottaksskolen har egen uttalelse. Uttalelsene ligger som vedlegg til dette dokument.

PPT har også uttalt seg. Dette innspillet er limt inn selve i høringssvaret.

Høringsdokumentet er på ca. 400 sider, fordelt på 21 kapitler.

[Link til NOU10:7 Mangfold og mestring](#)

Utenom mange mindre og noen tyngre forslag til tiltak, inneholder også dokumentet mye faglig stoff.

Det kan derfor også brukes som en idébok for dem som arbeider med opplæringen av minoritetsspråklige barn, ungdom og voksne.

Arbeidet med denne høringssaken har vært et samarbeid mellom barnehage- og skoledirektøren.

Høringsuttalelsene og noe bakgrunnsstoff ligger bakover i dette dokument.

Grunnet omfanget av høringen har direktørene valgt og ikke gi uttalelser til alle kapitler.

Forslag til vedtak:

1. Kristiansand kommune avgir høringsuttalelsene markert fra a til y i saksfremstillingen.

Tor Sommerseth
rådmann

Arild Rekve
Konstituert barnehagedirektør

Marie Føreland
skoledirektør

Svar på høringen:

Sitater fra høringsdokumentet står i *kursiv*.

Det enkelte kapittel har link til høringsdokumentet.

Kommunens uttalelser er ordnet etter alfabetet med fet skrift, side 3-13, a. til y.

Kommunen uttaler seg ikke om følgende kapitler i høringsdokumentet:

Kapitel 1, 2, 3, 4, 5 og 13, 18, 19 og 20.

Kommunen uttaler seg heller ikke om kapittel 11 og 12.

Her henvises det til vedlegg 3 fra side 22 fra Kongsgård skolesenter.

Viktige uttalelser først.

Høringsuttalelsene bakover er ordnet slik at de som vi mener kommunen må være uenig i, eller som er viktige og som derfor må fremheves, står først.

I. Forslag og punkter fra høringa som kommunen er uenig i, eller som en mener er viktige og som derfor spesielt må framheves, side 3- 7.

A. FOR BÅDE SKOLE OG BARNEHAGE

1. Fremmedspråklige, minoritetsspråklige, tospråklige eller flerspråklige?

Henvisning til dokument:2.4.2 og 3

Side 24- 27

Etter mange år med bruk av "fremmedspråklige" som navn på innvandrerne, har vi nå endelig fått innarbeidet begrepet "minoritetsspråklige" i landet.

Østbergutvalget, vil i følge høringsutkastet, nå ta i bruk ordet "flerspråklige" om gruppa.

Vi mener at bruk av "flerspråklige" vil skape ny forvirring. Dette fordi mange etnisk norske elever også kan kalles flerspråklige etter som mange av dem blir svært flinke i f.eks. engelsk.

Da nyankomne innvandrerelever kan lite norsk, kan ikke disse kalles flerspråklige.

Begrepet "minoritetsspråklige" kan dekke i innvandrergruppa, både de som kan lite, og de som kan mye norsk.

a. Kommunen uttaler:

For ikke å lage nye begrepsforvirringer, ønsker vi at begrepet "minoritetsspråklige" skal beholdes.

2. Opplæringssektoren – Styring, økonomi og organisering

Kap 6: Side 59- 88

Styring og organisering

6.4.1 Side 81-83

b. Kommunen uttaler:

Grunnet viktigheten av å gi minoritetsspråklige elever en god opplæring samtidig som elevenes rettigheter tas vare på, er vi enig i at kommunenes egen internkontroll på området må styrkes.

Fylkesmannens tilsyn med Opplæringslovens § 2-8 i må fortsette.

Fylkesmannen må også gi veiledning og hjelp til kommunene, så disse bedre kan oppfylle sine forpliktelser. Dette gjelder særlig mindre kommuner.

Kommunenes skolefaglig kompetanse over skolenivået må økes eller holdes på et forsvarlig nivå. Dette kan gjøres ved å styrke § 13-1, fjerde ledd i Opplæringsloven.

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19980717-061-015.html#13-1>

Det innføres tilsvarende bestemmelse om at kommunen skal ha barnehaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over barnehagenivået i barnehageloven.

Skoleeieres ansvar for å sikre sammenheng og overgang fra barnehage til skole og mellom skoler og skoleslag må styrkes. Dette ansvar kan tydeliggjøres ved å få det inn i Opplæringsloven.

Informasjon og veiledning

6.4.2 Side 83-85

c. Kommunen uttaler:

Som utvalget nevner på side 85, mener også vi at det må legges til rette for bedre samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner på dette område. Vi synes utvalgets forslag til tiltak her er litt svake. Også her bør det legges føringer direkte i Opplæringsloven, ved at Fylkesmannen får en sterkere plikt når det gjelder informasjon og veiledning overfor kommuner og fylkeskommuner.

Økonomi

6.4.3. Side 85 -88

d. Kommunen uttaler:

I det videre arbeidet med inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner må det tas hensyn til at ressursbruken knyttet til opplæring av minoritetsspråklige barn, unge og voksne har vært for lav.

Det anbefales en samlet gjennomgang av de særskilte tilskuddsordningene og hvordan disse benyttes.

Ved innlemming av tilskudd under kap.231 Barnehager må det vurderes om det bør innarbeides et kriterium for minoritetsspråklige barn under 6 år.

Siden mer enn 1/3 av elevene med særskilt norsk er født her, må kostnadene med opplæring av disse elever også tas med i beregningene.

Det anbefales at det vurderes etablert ulike typer intensivordninger for å stimulere til samarbeid, nettverk og ulike innføringstilbud . Det bør etableres eget tilskudd til dette formålet.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Kap.21: Side 385-389

Det opplyses i høringsutkastet at en rekke av utvalgets foreslåtte tiltak kan gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer.

Side 385, høyre spalte

Men det går fram av utkastet at tyngre og viktige tiltak krever en god del midler over en del år.

Her nevnes spesielt tiltak blant førskolebarn.

Side 386, høyre spalte

Hvis Staten la inn et betydelig større beløp til språkstimulering av minoritetsspråklige førskolebarn, ville behovet for særskilt norskopplæring i barneskolen reduseres.

Som vi har nevnt før; 1/3 av de som har særskilt norskopplæring i skolen, er født her.

e. Kristiansand kommune uttaler:

Kristiansand kommune mener at skal noen av de tunge tiltakene innenfor NOU10:7 gjennomføres, må Staten legge inn mer penger til kommunene.

Dette gjelder f.eks. flere midler til språkstimulering for minoritetsspråklige barn i førskolealderen.

4. Barn av asylsøkere og enslige mindreårige asylsøkere

Kap.15:Side 309-326

Utvalget opplyser at det høsten 2009 bodde 5.334 barn i mottakssystemet. Av disse var 1.369 barn i alderen 1 til 5 år. GSI, høsten 2009, viser at 1.394 barn av asylsøkerfamilier gikk i grunnskolen.

Noen av disse barna har nettopp kommet til landet, mens andre har bodd her i flere år.

Noen har fått opphold og venter på å få bosetting i en kommune, mens andre kan ha fått avslag.

Det er bekymringsfullt at barn lever i en asylsøkersituasjon der mye er usikkert, nytt og fremmed. Ved et slikt usikkert liv vil skole og barnehage være et viktig sted å være om dagen.

Utvalget viser til en undersøkelse fra 2005 ved Utlendingsdirektoratet som viser stor variasjon når det gjelder å gi skoletilbud til denne elevgruppa. Side 313, venstre spalte
Det ser ut som at i noen kommuner får disse barna færre timer enn andre skolebarn.
Andre steder blir de værende for lenge i innføringsklasser.
Ut fra en undersøkelse fra 2008, ser det ut som om opplæringstilbudet til asylsøkerbarn har bedret seg. Side 313, nederst venstre spalte
Ut fra den siste undersøkelsen burde integreringsarbeidet med denne elevgruppa bedres.
Det er fortsatt variasjoner mellom kommunene.

Det opplyses at barn av asylsøkere fra to år til grunnskolealder skal ha et tilrettelagt tilbud på minimum 3 timer pr. dag, mandag-fredag.

UDI dekker foreldrebetaling for barnehageplass til fire- og femåringer i mottak.

Når det gjelder opplæring i grunnskolen, har disse barn de samme rettigheter som andre barn i Norge. Det gis et eget øremerket tilskudd til opplæring av disse barna.

I 2010 er dette på 68.911 kr pr. elev.

f. Kristiansand kommune uttaler:

Barn som bor i asylmottak, er i en sårbar livssituasjon og trenger et barnehage tilbud på lik linje med alle andre barn som bor i Norge.

For å sikre retten til barnehageplass, må dette følges opp med tilstrekkelige midler fra Staten.

5. Foreldresamarbeid

Kap.17: Side 341-347

Forskning viser at foreldre betyr mye for barns læring og utvikling.

Høringsdok. s.343, høyre spalte

Erfaring viser at samarbeid med minoritetsspråklige foreldre kan by på utfordringer.

Ved skole- og klasseforeldremøter er det ofte mange minoritetsspråklige foreldre som ikke kommer.

Skoler som har hatt mange eller en del minoritetsspråklige elever i mange år, har som regel bedre rutiner på samarbeidet med denne foreldregruppa.

Opplæringsloven § 1-1, første ledd, understreker at opplæringen skal være i samarbeid med og i forståelse med hjemmet.

[Link til §1-1, første ledd](#)

Foreldre/foresatte er viktige ressurser i arbeidet med et godt læringsmiljø og barnehagen/skolen må legge til rette for en god kommunikasjon tilpasset foreldres ulike erfaringer og bakgrunn, slik at minoritetsspråklige foreldre/foresatte inkluderes og har mulighet for å medvirke.

Foreldre/foresatte er også en viktig støttespiller i barnets språkutvikling og utvikling av morsmålet.

Kristiansand kommune har hatt gode erfaringer med ICDP (International Child Development Program) veiledning som et viktig tiltak i h.h.t ovennevnte.

ICDP, 7.10.2.2: Side 116

I tillegg har det for oss vært et viktig tverretattlig samarbeid. Link om ICDP: <http://www.bufetat.no/foreldreveiledning/>

g. Kommunen uttaler:

Utvalgets anbefaling om å gi alle kommuner som ønsker det mulighet til å få opplæring i ICDP- metoden støttes.

B. SKOLE

1. Både opplæring og integrering.

Det er å håpe at høringsdokumentet; NOU2010:7- Mangfold og mestring vil føre til en bedre opplæring av minoritetsspråklige barn, ungdom og voksne.

I forbindelse opplæringen må også integreringen tas vare på.

I dokumentet finner vi lite om utvalgets tanker rundt det at opplæringstiltak bør følge integrerende prinsipper.

Men nevnes f.eks. på side 241, høyre spalte, siste avsnitt

h. Kommunen uttaler:

Alle forslag til nye tiltak innenfor opplæring av minoritetsspråklige må utformes på en slik måte at det samtidig virker integrerende.

2. Ordinær læreplan i norsk og læreplanen grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Henvising til dokument:8.9.2 og 8.9.3 Side 182- 185

I forbindelse med opplæring i særskilt norsk, er det foreløpig valgfritt hvilken norskplan skolene i Kristiansand bruker. Vi har ventet på utredningen til Østbergutvalget; dvs. høringsdokumentet.

Ut fra utredningen ser det ut som om begge norskplanene skal videreføres.

Planen "Grunnleggende norsk" består av grunnleggende emner innenfor norskfaget. Disse grunnleggende punkter øver også etnisk norske elever på med utgangspunkt i ordinær norskplan.

Vi stiller derfor spørsmålet: Hvorfor kan ikke alle elever i Norge ha samme norskplan?

Oslo kommune har brukt vanlig norskplan for alle sine elever i en årrekke med bra resultat.

i. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune vil at ordinær norskplan skal brukes av alle elever i norsk grunnskole.

Dette fordi elementene i hjelpeplanen "Grunnleggende norsk" også finnes innenfor ordinær norskplan.

Planen "Grunnleggende norsk" kan da fjernes eller flettes inn i ordinær norskplan.

Ordinær norskplan kan gjennom lokalt læreplanarbeid tilpasses både etnisk norske elever og minoritetsspråklige elever på ulike nivå i norsk.

3. Kartlegging av minoritetsspråklige elevers norskkunnskaper.

Henvising til dokument:8.3.10, Side 144 og 8.5.7, side 163

Utenom samme norskplan for alle elever, vil et godt utarbeidet kartleggingsverktøy i norsk for minoritetsspråklige elever et hjelpemiddel som kan øke effekten og systematikken i norskopplæringa. Opplæringsloven §2-8 krever nå også kartlegging før elevene kan få enkeltvedtak i særskilt norsk.

UDIRs har utvikle et kartleggingsverktøy som er beregnet for faget "Grunnleggende norsk".

Det er ikke digitalisert, og det må gjøres svært mye lokalt arbeid med det for at det skal være anvendelig.

j. Kommunen uttaler:

Hvis UDIRs kartleggingsverktøy digitaliseres og utvikles videre til og tilpasses den ordinære norskplanen, bør verktøyet gjøres obligatorisk.

4. Innføringstilbud for nyankomne elever

Henvising dokument: Kap. 10 Side 235-245

Nyankomne minoritetsspråklige elever under 16 år får i Norge som regel et spesielt opplæringstilbud ved ankomst til landet.

Østbergutvalget ønsker gjennom NOU 2010:7 at dette skal kalles et innføringstilbud.

I høringsdokumentet legges det fram ulike modeller for opplæring av nyankomne.

Etter vår mening burde utvalget stramme inn organiseringen av innføringsmodellene.

I disse tider der integrering er meget viktig, og vi også får nye grupper av innvandrere fra EU-området, må opplæring av nyankomne minoritetsspråklige elever foregå ved ordinære grunnskoler.

I følge høringsdokumentet er følgende modeller for nyankomne minoritetsspråklige elever i bruk i Norge:

Side 236

1. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i ordinære klasser ved sine respektive nærskoler.

Dette gjelder mange små kommuner. Som regel får elevene her noen timer ute av klassen for å få særskilt norskopplæring.

Dette er den ordningen som pr. dato er lovlig etter Opplæringsloven.

2. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i særskilte innføringsklasser ved nærskolen sin.

Dette kan organiseres ved skoler der det er et stort elevtall, og der det kommer en god del nyankomne elever.

3. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i innføringsklasse(r) hvor en utvalgt skole har ansvaret for visse klassetrinn. Innenfor en kommune vil eksempelvis en skole ha ansvaret for 1.-7. trinn og en skole ha ansvaret for 8.-10. trinn.

Ved store bykommuner er det vanlig å fordele disse elevene på innføringsklasser spredt rundt i kommunen. Både Trondheim, Oslo, Bærum, Asker, Bodø og Tromsø gir det første opplæringstilbudet gjennom denne organiseringen.

Trondheim har slike klasser ved seks av sine nærskoler, mens Oslo har 12 på barnetrinnet og 15 på ungdomstrinnet. De andre kommuner som nevnes over, har ankomstilbud samlet ved to-tre nærskoler.

Stavanger og Drammen har en kombinasjonsordning, der noen hovedtrinn er samlet ved voksenopplæringa, og noen ved en/to nærskoler.

Ved denne modellen er det meningen at utenom å ha egne timer i innføringsklassen(e), skal de nyankomne etter hvert ha flere og flere timer i skolens ordinære klasser.

På denne måten kan denne organiseringen sikre både en god opplæring i egen base, samt en økende kontakt og inkludering blant etnisk norske elever.

4. Nyankomne elever gis opplæringstilbud i innføringsklasser ved en egen innføringsskole. Stavanger har innføringsskole for barnetrinnet knyttet til voksenopplæringa. Bergen har en lignende ordning for 1.-10.kl., men kommunen vurderer nå en annen organisering for opplæring av de nyankomne.

Kristiansand er den eneste i storbysamarbeidet som har egen, selvstendig mottaksskole/innføringsskole som ikke er knyttet, verken til en nærskole eller til voksenopplæringa.

Nesten alle nyankomne i kommunen går først ved vår Mottaksskole.

k. Kristiansand kommune uttaler:

Innføringstilbudet for nyankomne minoritetsspråklige elever skal gis ved ordinær(e) grunnskole(er).

Tilbudet kan gis ved egen nærskole eller i innføringsklasser ved en annen/andre utvalgt/e nærskole/r.

Ved begge disse alternativ skal det være en god del opplæring i egen innføringsgruppe/klasse. For å sikre en god integrering, men også en mulighet for økt læringsutbytte, skal deler av opplæringen flettes inn mot ordinære klasser ved skolen.

I helt spesielle tilfeller kan innføringstilbudet gis ved en innføringsskole (mottaksskole). Denne må da samarbeide nært med en eller flere vanlige nærskoler.

Samarbeidet kan omfatte administrasjon, hospitering/ noen felles ansatte, hospitering av elever mv.

C. BARNEHAGE

1. Barnehage og andre tilbud i førskolealder

Kap 7, Side 89-131

I. Kommunen uttaler

Kristiansand kommune støtter ikke mindretallet som ønsker at en individuell rett til språkstimulering/særskilt norskopplæring hjemles i egen bestemmelse i barnehage-loven og slutter seg til flertallets argumenter.

Nyankomne barn

7.11, side 116

Kristiansand kommune har siden 1997 organisert sitt tilbud til nyankomne flyktninger som et eget ettårig heldags barnehagetilbud. Barna overføres deretter i forkant av det ordinære opptaket til ordinær barnehage i familiens nærmiljø.

Barnehagen for nyankomne flyktninger er lokalisert i nærheten av der hvor barnas foreldre/foresatte går på introduksjonsprogram.

m. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune er enig i utvalgets oppfatning av at barnehagen er den beste arenaen for inkludering og språkutvikling. Videre at det er tjenelig med et innførings-tilbud for nyankomne barn i førskolealder, med bakgrunn i barnas særegne behov og for å utvikle basisferdigheter før overføring til ordinær barnehage.

Kristiansand kommune mener imidlertid at organiseringen av ovennevnte tilbud må

være opp til den enkelte kommune å avgjøre. Dette må ses i f.h.t lokale forhold. Forslaget om å øke tilbudet til 20 t. støttes. Tiltaket forutsetter full finansiering fra staten. Dette vil kunne ivareta behov for spesialkompetanse, foreldreveiledning og bemanning i dette spesielle tilbudet.

Utvalgets forslag til tiltak og anbefalinger om mer forskning på minoritetsspråklige førskolebarns flerspråklige utvikling, samt utvikle flerspråklig materiell som er språkstimulerende, materiell med et flerkulturelt perspektiv og veileder i foreldresamarbeid anses som positivt. Dette vil være viktige tiltak for at barnehagene kan arbeide systematisk og til rettelegge gode språkmiljø for minoritetsspråklige barn

II. Andre områder og forslag som kommunen stiller seg positive til og støtter.

Barnehage og andre tilbud i førskolealder

Kap. 7: side 89-131

” Tidlig innstats” er anerkjent som et viktig prinsipp i all opplæring for å oppnå et best mulig læringsutbytte. Kristiansand kommune registrerer at Østbergutvalget har lagt ”tidlig innsats” til grunn for sine vurderinger og synes dette er svært positivt. Det må tilrettelegges for et kvalitativt godt tilbud i tidlig alder, og problemer må forebygges eller løses tidlig i læringsløpet.

n. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune støtter utvalgets oppfatning om at barnehage er den beste arenaen for inkludering og språkutvikling for barn i førskolealder. Utvalget har foreslått enkelte store, omfattende økonomisk/administrative tiltak. Hvis disse blir vedtatt, må det forutsettes full statlig finansiering.

Deltakelse/ Barn som ikke går i barnehage

Kristiansand kommune har i flere år hatt rekruttering av minoritetsspråklige barn på agendaen. I 2009 gikk 76% av den minoritetsspråklige barnebefolkningen i barnehage. I Kristiansand har vi også sett at yngre barn søkes til barnehage.

o. Kommunen uttaler:

Utvalgets forslag om opprettelse/organisering av språkgrupper i kommunene støttes. Dette vil være et godt tiltak for å rekruttere barn til ordinær barnehage og fange opp barn til foreldre/foresatte som av økonomiske årsaker velger bort et barnehagetilbud. Det må være en forutsetning at det følger økonomiske ressurser med til opprettelse og drift av slike tilbud.

Informasjons og rekrutteringskampanjer må være den enkelte kommunes ansvar og må utarbeides på bakgrunn av lokale forhold.

Barnehagens personale

Personalet er barnehagens viktigste ressurs. Pedagogene er i en særstilling og det er viktig at disse besitter nødvendig kompetanse i språkutvikling, språkopplæring, flerspråklighet og i flerkulturell pedagogikk og forståelse.

p. Kommunen uttaler:

En økning av pedagognormen i barnehagen, samt kompetansetilførsel vil klart kunne gi bedre kvalitet og gi barna et større læringsutbytte. Dette vil kreve full finansiering fra staten. Kompetansetilførsel er barnehageeiers ansvar, men det er også viktig som utvalget påpeker, å få dette inn i førskolelærerstudiet, i grunnutdanning og etterutdanning.

Språkutvikling- kartlegging av språk

I h.h.t ”tidlig innsats” prinsippet så starter tiltakskjeden i barnehagen. Forskning viser at det tar 5-7 år å lære et andre språk så godt at det fungerer som et fullverdig opplæringspråk. Tiltak for tidlig språkstimulering er viktig for å sikre alle barn som trenger det tidlig hjelp.

q. Kommunen uttaler:

Med bakgrunn i dette perspektivet støtter Kristiansand kommune utvalgets forslag om at flg. formulering inntas i barnehageloven § 2 ” Barnehagen skal arbeide aktivt

med å fremme alle barns norskspråklige kompetanse. Barnehagen skal også støtte barn med annet morsmål enn norsk i bruk av sitt morsmål” Målet med dette er å fremme barnets språkutvikling slik at barna står rustet til å kunne delta i undervisningen når de starter på skolen. Dette vil forplikte barnehagene til å arbeide målrettet og systematisk med språkopplæring. Dette vil også gi tilsynsmyndigheten mulighet til oppfølging på dette viktige området.

Kartleggingsverktøy anses som et viktig verktøy for å kunne igangsette gode språkstimuleringstiltak for det enkelte barn.

Kristiansand kommune støtter at det må utvikles gode pedagogiske hjelpemidler for barnehagepersonalet. Det må utvikles språkkartleggingsverktøy for barn med annet morsmål enn norsk og det må utvikles standarder for kartlegging av språkmiljø i barnehagen.

r. Kommunen uttaler:

Kristiansand kommune er enig at tilskuddet til tiltak for å bedre språkforståelsen er et viktig økonomisk bidrag for å bedre språkforståelsen/ igangsette språktiltak.

Tilskuddet må økes i takt med antall minoritetsspråklige barn som til en hver tid går i barnehagene. Det bør utarbeides andre kriterier for tilskuddet, endre meldetidspunkt, evt. melding om merinntak. Beregning av tilskudd fra foregående år slår feil ut når kommunene lykkes i rekrutteringen av minoritetsspråklige barn.

At utvalget foreslår at det åpnes for muligheter til tilskudd når barn bare har en utenlandsk forelder men samtidig har begrenset tilgang på norske språkmodeller i hjemmet, anses som et godt tiltak.

Minoritetsspråklige elever i grunnskolen

Kap. 8: Side 132- 186

Særskilt språkopplæring

8.9.1, Side 175- 182

s. Kommunen uttaler:

Det er viktig at Opplæringsloven § 2-8 endres slik at elever som har opplæring i ordinær norskplan eller blir overført til den læreplanen, fortsatt skal kunne ha rett til særskilt språkopplæring.

[Link til §2-8](#)

Det er også viktig at §2-8 blir mer presis på hva retten til særskilt språkopplæring innbefatter. Her nevnes som eksempler; avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse, m.v

Minoritetsspråklige elever i videregående opplæring

Kap.9, side 187-234

Som kjent er det et stort frafall i videregående opplæring. Dette gjelder både etnisk norske, men også minoritetsspråklige elever.

2. og etter hvert 3.generasjon innvandrerungdom greier seg ofte like bra eller nesten like bra som majoritetsbefolkningen.

De som har størst språklige problemer i både ungdomsskolen og videregående opplæring, er de som kommer som nyankomne til Norge fra 13/14-års alderen og oppover.

Særskilt språkopplæring i videregående opplæring

9.11.2 Side 223- 227

t. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig at det må utvikles ulike ordninger for innvandreerelever som kommer til landet seint i skoleløpet.

Det må bli en ordning, så sent ankomne kan få en mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk. Eksamen kan erstattes med et egen test i norsk.

Alle større kommuner har et innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever i grunnskolen. Et lignende tilbud må også videregående skoler kunne tilby elever som har behov for det, spesielt for dem som kommer som 16- og 17- åringer.

I samarbeid med fylkeskommunen kan kommuner tilby ett ekstra år i grunnskolen for elever som er nyankomne, og som bare har gått 1-3 år i ungdomsskolen, jf. Opp- læringsloven § 2-1, fjerde ledd.

[Link til § 2-1](#)

Overganger mellom opplæringssystemets nivåer

Kap.14: Side 299-308

Høringsdokumentet henviser til OECD-rapporten «Migrant Education: Closing the Gap for Immigrant Students»

Side 412-414

Der fremholdes det bl.a. at samarbeid mellom barnehage, skole og de ulike skolenivåene, som grunnleggende suksessfaktor for vellykket språkopplæring. Som samarbeidspunkter nevnes språkstøtte, og kontinuerlig, systematisk språkstøtte mellom nivåene.

u. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 305: Skolens og skoleeiers ansvar for å sikre god sammenheng og overgang fra barnehage til skole og fra skole til skole, må forankres i opplæringsloven.

For å sikre en god og forsvarlig praksis når det gjelder overføring av informasjon, mener utvalget det bør innføres en kommunal/fylkeskommunal plikt til overgangs- rutiner mellom barnehage og skole og mellom skoleslagene.

Overføring av informasjon mellom barnehage og skole, og mellom skoleslagene skal reguleres i egne bestemmelser i barnehageloven og opplæringsloven.

Fra barnehage til skole

14.2.1, side 299-301

”St. meld. nr 16 (2006-2007) understreker at en god overgang fra hjem og barnehage til 1. klasse kan være bestemmende for skolegangen, for selvbildet og senere kompetanse. Det presiseres at kommunene må planlegge og legge til rette for gode overganger og tverretattlig samarbeid.”

Side 299, venstre spalte.

I høringsdokumentet står det videre:

(...)Kommunene har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamilieene er godt koordinert, og hver enkelt kommune må finne hensiktsmessige løsninger på hvordan barnehage og skole konkret skal samarbeide.(...)

Side 299, nederst, venstre spalte.

(...)St. meld. nr. 41 (2008-2009) «Kvalitet i barnehagen» uttrykker at dokumentasjon, informasjonsutveksling og dialog er en forutsetning for å sikre gode overganger fra barnehage til skole.(...)

Side 299, høyre spalte.

(...) Overgangen fra barnehage til skole var også et viktig tema i strategiplanen «Like- verdig opplæring i praksis!» (Kunnskapsdepartementet 2007a). Der ble det fremhevet at det er viktig med god kommunikasjon mellom barnehage og skole, slik at skolen kan tilrettelegge opplæringen for elevene på best mulig måte.(...)

Side 299, høyre, nederst.

v. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 306:

- Kommunen må utarbeide rutiner for hvordan overgangen fra barnehage til barneskole skal foregå. Utvalget vil vise til veilederen «Fra eldst til yngst» som et godt hjelpemiddel.

- Det anbefales at det arrangeres møter mellom lærere og førskolelærere i barnehagen i forbindelse med barnas overgang til skole.

Barnas flerspråklige utvikling skal inngå som en sentral del av overgangsrutinene.

- For barn som har kommet kort i sin norskspråkutvikling ved overgang til grunnskolen, er det svært viktig at den informasjon som en eventuell kartlegging gir, og de tiltak en har igangsatt, følges opp og formidles videre til skolen. Dette må inngå i det samlede arbeid som barnehagen gjør ved overgangen, og foreldrene må involveres kontinuerlig.

Utvalget refererer i høringsdokumentet til det såkalte Milisa-prosjektet.

Lærere ble der spurt om hvordan de opplevde at elevene klarte overgangen til ungdomsskolen. (Munthe og Thuen 2009).

(...) Det er stor variasjon i lærernes opplevelse av dette. Noen lærere mente at ingen elever hadde store problemer, mens andre mente at så mange som 40 prosent av elevene hadde store problemer med overgangen.

Mangel på akademiske ferdigheter og kunnskap ble rapportert som det største problemområdet for elever, og deretter kom problemer med å følge beskjeder, arbeide individuelt og arbeide i grupper.

Opplevelse av problemer blant elever viste sammenheng med holdninger til inkludering og opplevelse av egne muligheter til å påvirke læring og atferd.

Videre rapporterer elever mindre lærerstøtte med økende klassetrinn (Bru m. fl. Submitted).

Endringene for faglig og emosjonell støtte, samt opplevelse av lærerens evne til å lede læringsaktivitetene er betydelige.

For eksempel er andelen som er godt fornøyd med lærerens faglige støtte 71 prosent i 5. klasse, mens den bare er 22 prosent blant 10. klassingene.

Resultatene viser en svak tendens til at elever med lav sosioøkonomisk status opplever mindre støtte fra lærerne enn elever med høy sosioøkonomisk status.(...)

w. Kristiansand kommune uttaler:

Vi er enig i utvalgets forslag til tiltak på side 307-308

- Kommunen må utarbeide rutiner for hvordan samarbeidet mellom ulike skoler og årstrinn skal gjennomføres.

- Informasjonsflyten innenfor den enkelte skole må være ledelsesforankret.

Det må etableres systemer og rutiner som sikrer at relevant informasjon om den enkelte elev kommer frem til alle aktuelle aktører på skolen.

Skoleledelsen må stå ansvarlig for at hjemmene får nødvendig informasjon fra skolen.

Fra ungdomsskole til videregående

Utvalget skriver i underkapitlet:

(...) God overgang mellom ungdomsskolen og videregående opplæring er viktig for å forebygge frafall, jf. St.meld. nr. 44 (2008-2009).

For mange er møtet med en ny skole og et nytt miljø utfordrende.

Undersøkelser viser at bortimot en fjerdedel av dem som slutter, slutter det første skoleåret.

Også høyt fravær og svake karakterer har stor effekt på sannsynligheten for å slutte. (...)

Det er en kjent sak at også mange minoritetsspråklige elever avslutter den videregående opplæringen for tidlig.

En evaluering av overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring har vært foretatt av Lødding og Borgen i 2008. Denne evalueringen gjelder realiseringen av innsatsområder i Kunnskapsløftet som er rettet mot å styrke yrkes- og utdanningsveiledningen.

Utvalget skriver fra evalueringen:

(...) Det fremgår blant annet at flere av ungdomsskolene har svakere kobling til videregående skole enn det som kanskje kunne forventes, i forhold til intensjonene om å styrke samarbeidet mellom skoleslagene for å bidra til å lette overgangen for elevene. (...)

Videre: (...) Skolene har svake koblinger til videregående skole først og fremst fordi «det tar tid» å opparbeide forpliktende relasjoner for samarbeidet om oppgavene, og fordi det er snakk om ressursbruk. (...)

Høringsdokumentet nevner det positive arbeidet Vest-Agder fylke har gjort ved bl.a.

å bruke karriereveiledning i ungdomsskolen for å forebygge frafall i videregående skole:

(...) Vest-Agder fylke har jobbet aktivt med karriereveiledning. Der har elevene allerede i 8. klasse laget en individuell karriereplan der interesser og ferdigheter i første omgang kartlegges, elevene møtes på det kompetansenivå hver enkelt befinner seg og får

veiledning, og det jobbes med å lage en sammenheng mellom skolens arbeid og opplæringsløpet til den enkelte elev.(...)

x. Kristiansand kommune uttaler:

Det må utarbeides rutiner for hvordan samarbeidet mellom kommuner og fylkeskommuner ved overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring skal gjennomføres.

Minoritetsspråklige og spesialundervisning

Kap.16: Side 327-340

Det er PPT i Kristiansand kommune som har uttalt seg i dette kapitlet.

I høringsutkastet på side 332, høyre spalte nederst står det:

«Den største utfordringen er å utvikle skolens innhold og ordinære undervisning slik at den kvalifiserer alle barn ut fra de forutsetningene barnet har innenfor et pedagogisk og sosialt fellesskap. Svaret på denne utfordringen er ikke primært å styrke spesialpedagogikkens rolle i skolen, slik at skolen blir bedre til å identifisere «spesialpedagogiske behov», men å endre skolens innhold og arbeidsmåter slik at skolen kvalifiserer alle barn med utgangspunkt i barnets forutsetninger. Pedagogikken innenfor ordinær undervisning bør utvikles med dette som formål. Det kan skje i form av tospråklig undervisning, det kan skje i form av innovasjon når det gjelder flerkulturell /interkulturell undervisning (Holm & Zilliacus, 2009) som retter seg mot alle elever, herunder undervisning på skolens undervisningsspråk. Det finnes for eksempel interessante studier å bygge på når det gjelder kvalifisering av minoritets elever og majoritets elever på skolens undervisningsspråk i form av litteraturbasert, tverrfaglig undervisning (Axelsson, 2000) (Elley, 1991, 1992).»

Videre på side 333 fra Midtlyngsutvalgets utredning:

Det kan være spesielle utfordringer knyttet til minoritetsspråklige barn med funksjonsnedsettelse. I en undersøkelse av innvandrere med barn som har nedsatt funksjonsevne og deres møte med tjenesteapparatet, pekes det på at det vil være av ekstra stor betydning for barn med nedsatt funksjonsevne fra innvandrer miljøer å delta sammen med norske barn i barnehagens leke- og aktivitetsmiljø. Undersøkelsen viser også til at familier med minoritets- eller innvandrerbakgrunn som har barn med funksjonsnedsettelse, stiller barnehage og helsestasjon overfor blant annet kommunikasjonsmessige, kulturelle og praktiske utfordringer.»

Side 333, øverst til høyre:

”Når man arbeider med barn med språkvansker, må man ha to siktemål samtidig. Det ene er at man må prøve å hjelpe barnet til å bli bedre i å bruke språket. Det andre retter seg mot helheten, at man prøver å legge til rette for at barnet kan være aktivt, trives og fungere best mulig i dagliglivet. Tradisjonelt har det spesialpedagogiske arbeidet vært organisert ved at en fagperson «utenfra» kom til faste tider og gav språklig undervisning eller «trening» til det aktuelle barnet. Denne måten å gjøre det på kan egne seg når det dreier seg om artikulatoriske/fonologiske vansker og andre mer avgrensede vansker. Når det gjelder mer omfattende vansker, for eksempel vansker med forståelsen, ser man det i dag som mer effektivt å la personalet i barnehagen være dem som skal arbeide med barnet, under veiledning av en spesialpedagog (Espenakk m. fl. 2007, side 66). Personalet er godt kjent av barnet og kan legge til rette for naturlige språklærings situasjoner i et trygt miljø mange ganger i løpet av en dag. Utgangspunktet for strukturerte språklæringsstunder må alltid være noe barnet mestrer eller viser interesse for.»

Hva gjelder innholdet i undervisningen har NAFO pekt på følgende, side 333, til høyre
«NAFO har ikke på en systematisk måte kartlagt innholdet i spesialundervisning som gis minoritetsspråklige elever i Norge. Vi har dermed ikke dokumentasjon for hvorvidt

konklusjonen spesifikke språkvansker fører til tilbud om tilpasset språk- og lese- og skriveopplæring også på morsmålet, når dette er elevens dominante språk. Vi har imidlertid vært borte i enkelte saker hvor fagpersoner anbefaler all opplæring på norsk for slike elever med den begrunnelsen at det vil være alt for krevende for dem å lære to språk samtidig. Det foreligger lite forskningsbasert kunnskap om innholdet i spesialundervisning som gis minoritetsspråklige elever i Norge. Fra skolehold blir det pekt på at noen av elevene sliter med kommunikasjons- og språkvansker, og at de får spesialundervisning for å styrke språkutviklingen. Dette er altså et eksempel på at de får spesialundervisning etter opplæringslovens kapittel 5 og ikke etter lovhjemlene og læreplanene som er beregnet på elever fra språklige minoriteter som ikke behersker norsk. Ideelt sett burde det være et samarbeid mellom spesialpedagoger og tospråklige lærere for å få et effektivt og tilpasset opplegg for elever som har genuine spesialpedagogiske behov. Det mest effektive for elever med spesifikke vansker, vil være å knekke lesekode på morsmålet.»

y. Ut fra PPTs oppsummering uttaler Kristiansand kommune:

Vi vil understreke sitatene ovenfor fra innstillingen.

I tillegg vil vi komme med følgende vurdering:

Det er ei betydelig faglig utfordring å sortere ut hva som er spesialpedagogiske behov og hva som har sammenheng med elevens etnisk-språklige minoritetsbakgrunn.

PP- tjenesten som har denne oppgaven ut fra sitt mandat, må styrkes med relevant fagkompetanse for at disse eleven skal få sin individuelle rett innfridd (kap. 5 i Opplæringsloven).

[Link til kap 5 i Opplæringsloven](#)

Det aller viktigste for inkludering i det norske samfunnet gjennom skolen er å unngå opphopning i "gettoskoler" ved evt. å transportere minoritets elever til andre byskoler for å få sin skolegang sammen med flest mulig etnisk norske elever.

Dette gjelder i større byer.

På landsbygda ser vi effekten av tilknytning og tilhørighet gjennom at det er færre minoritetsspråklige og de etnisk norske er i flertall, noe som fører til inkludering.

Inkludering i det norske samfunnet må alltid være målet og det norske språket er krumtappen for all tilknytning og tilhørighet.

Utrykte vedlegg som link:

1. NOU10: Mangfold og mestring [Link til NOU10:7 Mangfold og mestring](#)

Uttalelser fra avsenderne under ligger som vedlegg fra denne siden og bakover.

Mottaksskolen: Vedlegg 1, side 14-15.

Lærerne ved Mottaksskolen: Vedlegg 2, side 16-21.

Kongsgård skolesenter: Vedlegg 3, side 22-28.

MOTTAKSSKOLEN
V/ REKTOR

Skoledirektøren

Kristiansand, 130910

Innspill i forbindelse med høring NOU 2010:7 , "Mangfold og mestring".

Vi ber om at følgende noteres som et vedlegg til kommunens høring , sett i lys av vår kompetanse på feltet grunnskolenivå / opplæringen av nyankomne barn og unge i grunnskolealder.

1.

Det oppfattes svært positivt at utvalget benytter begrepet " flerspråklige barn", i stedet for det mer uklare "minoritetsspråklige barn" ikke minst i drøftinger rundt så vel økonomiske som menneskelige ressurser.

Vår erfaring støtter behovet for å styrke de flerspråklige grunnskoleelevenes syn på verdien av egen flerspråklighet!

Vi støtter også utvalgets tydelige syn om flerspråklighet som en verdi og derav behovet for et eget morsmålsfag!

2.

Rammebetingelser i vid forstand blir nøye drøftet av utvalget.

Det er viktig at lovverket sikrer økonomiske rammer for flerspråklige i hele utdanningsforløpet. Vi vil anbefale øremerkede midler.

Likeledes er det viktig å endre lovverket, slik at så vel mottaksklasser som mottaksskoler lovlig kan fortsette sin virksomhet. At utvalget åpner for at lokale forhold gir anledning til å opprette mottaksskoler, støtter vi!

3.

Utvalget peker på mangelfull tospråklig opplæring og morsmålsopplæring på bl.a grunnskolenivå.

Det er særdeles viktig å gjennomføre felles nasjonale standarder, slik at utvalgets velbegrunnede standpunkt om ”langvarig tospråklig opplæring ” kan realiseres. Vår erfaring som mottaksskole er svært store variasjoner i kompetanse i morsmålet hos elever som kommer fra ulike kommuner..

4

Vi vil, uten forbehold, støtte utvalgets bekymring for sent ankomne elever i ungdomstrinnsnivået. Denne gruppa bør gis anledning til kompetansegivende eksamen etter nevnte paragraf 4A1.

Vi er imidlertid bekymret for å låse dette til elever som får maksimum to års skole i Norge før eksamen. Ungdom uten noen form for skolebakgrunn fra hjemlandet, vil i mange tilfeller trenge enda flere år på å nå dette målet. Vi anbefaler et kompetansemål framfor et tidsmål!

5.

Utvalget uttaler :

”Segregering på kort sikt , fører til integrering på lang sikt!!”

Dette er en svært viktig erkjennelse, som vi fullt ut støtter ut i fra vår erfaring med arbeidet med nyankomne flerspråklige elever!!

Mvh .

Kristian Aamodt
(Rektor.)

Hedvig Benneche
(Inspektør)

Sissel Hvolbæk
(Inspektør)

Skoledirektøren

Kr.sand 14.09.10

Høring

NOU 2010:7

Mangfold og Mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet.

Viser til mail fra Bjørn Kristiansen, Skolekontoret, datert 26.08.10, hvor skolene i Kristiansand blir invitert til å komme med innspill til hele eller deler av høringa og ber om at følgende noteres som et vedlegg til kommunens høring.

Mottaksskolen har valgt å fokusere på kapittel 1- *Utvalgets samlede konklusjoner* generelt og kapittel 10- *Innføringstilbud for nyankomne elever* litt mer detaljert.

Kapittel 1 *Utvalgets samlede konklusjoner*

Mottaksskolen støtter i stor grad utvalgets samlede konklusjoner. Vi har som utvalget sett et klart behov for at fokus dreies fra tid til ved skolen til hvilken kunnskap elevene skal ha før de overføres til nærskolen. Nasjonale standarder for innføringsklasser kan være et godt hjelpemiddel for å oppnå dette. (Her bør utvalget klargjøre hva de legger i innføringsklasser. Er det det samme som våre mottaksklasser hvor elevene går de 12 første ukene eller er det tiden frem til overføringen til ordinær undervisning på nærskolen?)

Vi finner det også meget positivt at flerspråklighet og kulturell kompetanse poengteres som en verdi i seg selv. Vi mener flerspråklig er et bedre begrep enn minoritetsspråklig, selv om vi selv bruker begrepet minoritetsspråklig her.

Vi finner imidlertid ikke sammenheng mellom utvalgets forslag til tiltak og deler av utvalgets konklusjon av kapittel 9 hvor utvalget mener at det bør opprettes en særskilt ordning for sent ankomne elever til å oppnå generell studiekompetanse uten eksamen i ordinær norsk. Vi tror at dette vil gi konsekvenser for den enkeltes muligheter til å velge høyere utdanning.

Vi finner videre at konklusjonen i kapittel 10 som skisserer modeller for opplæringstilbud for nyankomne, minoritetsspråklige elever er veldig vag. Det brukes ord som bør og vi mener. Konklusjonen kan i liten grad nyttes som argument for den ene eller den andre modellen, herunder spesielt bruk av innføringsklasser. Tenkes disse etablert på alle nærskoler, en i hver bydel, alle på en nærskole? Hvor mange elever skal til for å få opprettet en innføringsklasse?

Finnes det endringsberedskap, tilgjengelig kompetanse og plass på nærskolene til å etablere nye innføringsklasser når nye elever ankommer i løpet av skoleåret?

Sett opp mot at tidlig innsats er anerkjent som et viktig prinsipp i all opplæring for å oppnå et best mulig læringsutbytte, bør man så tidlig som mulig gjennomføre en kartlegging av barn med spesielle opplæringsbehov for å få bekreftet eller avkreftet mistanker om spesielle behov ut fra språkvansker, lese-, skrive- eller matematikkvansker eller effekter av eventuelle traumatiske forhold (jmf kapittel 16).

For denne elevgruppa bør det være en løpende oppmeldingsfrist til PPT og tildeling av ressurser til spesialundervisning allerede i innføringsklasser/ mottaksklasser.

Det er viktig at særskilt tilrettelagt opplæring kommer i gang så tidlig som mulig og at ikke nyankomne elever går glipp av tidlige spesialpedagogiske tiltak fordi de blir oppmeldt utenom fristen.

Vi ser betydningen av et godt foreldresamarbeid slik det beskrives i kapittel 17. Vi ser imidlertid problemer med å få optimalisert foreldresamarbeidet hvis nyankomne foreldre må forholde seg til flere skoler, noe som vil bli tilfelle hvis innføringsklasser legges til flere skoler. Mange elever flytter også flere ganger i løpet av det første året og dette vil medføre endring i nærscole om innføringsklassene er spredt ut.

Til kapittel 19 bør det utdypes hva utvalget mener ved hva som er positivt med å ha en uensartet elevmasse og hvilke muligheter dette mangfoldet gir barnehager og skoler. Det nevnes heller ikke hvilke utfordringer det å ha en uensartet gruppe gir og at uensartede grupper vil trenge økte ressuser.

Avslutningsvis til kapittel 1 så mener vi at morsmåslærere/ tospråklige assistenter bør kunne få mulighet til videreutdanning til førskolelærer/ lærere gitt at forutsetningene er på plass.

Kapittel 10- *Innføringstilbud for nyankomne elever*

10.1 Behov for tydelig organisering

Utvalget avslutter punkt 10.1 ved å hevde at tydeligere føringer for organisering kan føre til et mer likeverdig tilbud for de minoritetsspråklige. Vi mener at modeller i seg selv ikke sikrer et likeverdig tilbud, men derimot at standardisert krav til innhold vil kunne sikre dette.

10.2 Premissene bak aktuelle modeller for innføringstilbud

10.3 Ulike modeller for innføringstilbud

Utvalget har i liten grad vært villige til å vekte faktorer som integrering opp mot språkopplæring, trygghet, sosialisering, læring av skolekultur og kunnskap om det norske samfunnet.

Det virker også som om at utvalget tror at elevene ved å gå i innføringsklasse/ på innføringsskole lever i en "sosial boble/ lukka verden" uten kontakt med det norske samfunnet. Vi undrer oss over forskjellen på innføringsskoler/klasser kontra skoler som Kristiansand International School, hvor integreringspolitikk aldri har vært et tema. Dette selv om elevene her også busser inn, omgår elever fra andre land og ikke norske barn og hvor undervisningsspråket i tillegg er engelsk og ikke norsk.

Vår erfaring er at nyankomne innvandrerfamilier har behov for å være i "sin egen lille hule", dvs. å se seg selv i en ny kontekst i en kort periode etter at de har kommet til Norge, alt er nytt, de forstår ikke det som blir sagt og de kan ikke lese eller skrive på vårt språk. De føler seg fremmede, usikre og famlende. På Mottaksskolen vil de allikevel starte å sosialisere seg raskt. Her finner de likestilte som selv har gått den veien de skal gå. De blir møtt av lærere og assistenter/ fagarbeidere som har kunnskap om og erfaring i hva de trenger og de får den trygghet, nærhet og forutsigbarhet som kreves. Mottaksskolen representerer i disse kritiske dagene stabilitet og et fast holdepunkt og de får tid til å danne seg et bilde av sitt nye liv og å "komme på plass".

Ved å spre elevene ut på ymse nærskoler vil trolig den enkelte elev forsvinne litt i mengden og vanskelig få tilfredsstillt sitt individuelle behov hva gjelder tid og trygghet.

Foreldre på Mottaksskolen føler en nær tilknytning til skolen, noe vi ser i veldig godt samarbeid og oppmøte på foreldremøter, foreldresamtaler og andre arrangementer på skolen. I all vår omgang og opplæring med våre elever og deres foresatte driver vi aktiv integrering. Vi på Mottaksskolen mener at dette handler om at vi som rollemodeller oppmuntrer barn fra ulike kulturer til aktiv samhandling og utfoldelse innenfor regler og lover som det norske samfunnet har definert som viktige.

Det vises for øvrig til funn(Hauge 2008; Danbolt m.fl. 2010), funn som vi mener utvalget tillegger alt for liten vekt når de "drøfter" de ulike modellene.

10.3.1 Modell for innføringsklasse

Utvalget skriver at modellen forutsetter at elevtallet gir grunnlaget for en innføringsklasse. Senere i utredningen anbefaler utvalget innføringsklasser på ordinære skoler. Vårt spørsmål blir da: hvis kommunen følger utvalgets innstilling og går for innføringsklasser, hvilket tilbud skal da elevene få hvis innføringsklasser ikke etableres, jmf krav om elevtall?

Eksempel Trondheim kommune

Vi ser ikke noen generell forskjell på modell for innføringsskole og modell for Trondheim kommune.

Vi skulle gjerne hatt en nasjonal standard for elevtall i innførings/ mottakssklasser og ser at flere kommuner opererer med 12 elever som maks antall. Samtidig bør det ikke være mer enn tre trinn samlet ved aldersblanding.

Eksempel Oslo kommune

Erfaringer med alfabetiseringsgruppe så langt på Mottaksskolen tilsier at elever med ingen eller lite skolebakgrunn har stor nytte av et slikt tilbud før overgang til ordinær mottaksklasse og at dette bør videreføres.

Alfabetiserings- og mottaksgrupper er i Oslo tildelt 30 timer i uka. Vi mener det burde etableres en nasjonal standard for timeantall for denne elevgruppen.

I motsetning til Oslo kommune, har Kristiansand valgt å gi et tilbud til 1. og 2. trinn på Mottaksskolen, dette basert på flere forhold. Flere forskere har pekt på at det å tilegne seg skoleferdigheter på andrespråket tar lang tid. For nyankomne immigranter ser det ut til at elevenes alder ved påbegynt opplæring på andrespråket har betydning for hvor raskt de oppnår skolefaglige prestasjoner på linje med majoritetsspråklige elever. Undersøkelser viser at de som starter på skole når de er mellom 8 og 11 år er de som har raskest skolefaglig fremgang. Disse elevene bruker 2- 5 år på å oppnå gjennomsnittlige prestasjoner i skolefagene. Elever som begynner når de er mellom 5 og 7 år bruker 1- 3 år lengre enn den eldre gruppa. Dette grunnet at disse elevene må lære seg å lese på et språk der de har svært begrensede ferdigheter. Elever som begynner når de er mellom 12 og 15 år bruker opptil 8 år.

10.3.2 Modell for innføringsskole

Eksempel Kristiansand kommune

Vi reagerer på den korte beskrivelsen av Mottaksskolen som modell og mener at den fortjener en mer detaljert beskrivelse.

Mottaksskolen har så langt vært første møte med det norske skolesystemet for barn og unge som flytter til Kristiansand og ikke behersker norsk, enten de kommer som flyktninger, asylsøkere eller innvandrere. Elevene skal være på Mottaksskolen til de behersker norsk etter nivå 1-2 i henhold til læreplanen for grunnleggende norsk. Da overføres de til sin nærskole.

Samlet tid på Mottaksskolen skal være etter elevenes behov, men skal som norm ikke være utover 5 måneder for 1.-4. klasse, 10 måneder for 5.-7. klasse og 12 måneder for 8.-10. klasse.

Den første opplæringen foregår i mottaksklasser. I denne perioden vektlegges muntlig trening gjennom begrepslæring, kommunikasjonsstrategier og andre språkfremmende aktiviteter. Å informere om norsk skolekultur, normer, regler, sosiale og språklige koder er

også en viktig del av undervisningen. I denne fasen benyttes den tospråklige læreren aktivt, spesielt i forhold til den første lese- og skriveopplæringen.

I denne mottaksfasen gjennomgås 10 temaer, blant annet; familie, skolen, klær, farger og mønster, hus og hjem, natur og dyr, tanker og følelser.

Elevene går i mottaksklasse inntil de har nådd et nivå hvor de vil ha utbytte av mer faglig tilrettelagt undervisning(i regelen 12 uker). Da overføres de til en ordinær klasse ved Mottaksskolen med mer fagundervisning hvor de blir inntil de overføres til sin nærscole.

Det er innført fritt skolevalg i Kristiansand og foreldre/ foresatte orienteres om dette i intervjuet med inspektør og tolk ved registrering. De som går på Mottaksskolen går her etter foreldre/ foresattes ønske.

Så til kommentar om at kommunen vurderer å desentralisere Mottaksskolen. Dette er positivt feil. Med bakgrunn i gjeldende retningslinjer, nye læreplaner, handlingsprogram og resultater oppnådd ved nasjonale prøver, satte Skoledirektøren i 2008 ned et arbeidsutvalg som skulle se på organiseringen og opplæringen av minoritetsspråklige elever. Overnevnte arbeidsgruppe ble gitt et konkret mål ”opplæringen av nyankomne minoritetsspråklige elever i Kristiansand foregår på en slik måte at disse elever etter 4-5 år i Norge oppnår minst de samme resultater i norsk og andre fag som minoritetsspråklige elever i andre store byer i Norge. Arbeidsgruppen skulle bla. se på:

- Lov, forskrifter
- Dagens ordning med Mottaksskole
- Organisering av opplæringen

Etter endt arbeid konkluderte 12 av gruppens 15 medlemmer med at dagens ordning med en sentral mottaksskole skulle videreføres og videreutvikles.

Videre gikk 17 av 18 tilskrevne rektorer også inn for å videreføre og videreutvikle dagens ordning. 1 valgte å forholde seg nøytral.

For detaljer se vedleggsheftet 21/9- 09 om Organiseringen av opplæringen for minoritetsspråklige elever, hvor medlemmene i arbeidsgruppa begrunner sine standpunkt. Arbeidsgruppa i Kristiansand kommune jobbet parallelt med Østbergutvalget med fokus på lokale forhold.

Vi stiller oss undrende til kommentaren i NOU 2010:7 om at læringsutbyttet ved dagens ordning (med mottaksskole) ikke er kartlagt. Frem til nasjonale standarder utarbeides fortsetter vi som i dag å nytte og videreutvikle; elevportefølger basert på målene i planen for Grunnleggende norsk for barne- og ungdomstrinnet, elevvurderinger, kartleggingstester for ulike behov, nivå og alle aldersgrupper. Småskoletrinnet deltar også på kommunens kartleggingsprogram i norsk og matematikk.

Vi stiller oss også undrende til at læringsutbyttet for denne elevgruppen i Oslo, Bergen og Trondheim kommune skal være kjent.

10.4

Vurdering av modell innføringsklasse

Vi viser til tidligere nevnte spørsmål om bla hvor mange elever som må til for å danne innføringsklasser.

Elever må fremdeles reise til andre skoler om det kun opprettes innføringsklasser på noen skoler. Blir elevene mer inkludert om de ikke går på sin nærscole? De blir plassert kunstig i et gitt tidsrom på en ikke kjent skole(kan sammenlignes med å gå på Steinerskole, internasjonale skoler og lignende).

Vurdering av modell innføringsskole

Etter å ha gjennomført en drøfting av ulike modeller opp mot faktorer som læring, sosialisering og kompetanse mener vi at en sentral innføringsskole/mottaksskole er å foretrekke foran spredte innføringsklasser, dette basert på følgende positive funn lokalt i Kristiansand;

- samling av høyt kvalifiserte lærere, som bør betraktes som en kommunal ressurs
- god utnyttelse av ressursene, herunder den enkelte ansattes kompetanse, interesse, noe som medfører økt arbeidsinnsats
- samling av språkgrupper, noe som forenkler effektive tospråklige tiltak
- den enkelte elev møter jevnaldrende i samme situasjon noe som gir trygghet i en ny hverdag og som demper den enkelte elevs følelse av å være fremmed
- elevene gis muligheten til mestring ut fra eget ståsted
- elevene svarer i undersøkelser at de trives meget godt på skolen og vi opplever at miljøet mellom elevene er meget godt
- skolen ligger sentralt
- gode bussforbindelser

For å imøtekomme funn som kan tolkes som mindre positive anbefales følgende tiltak vurdert;

- hvis nærskole er kjent bør det tidlig komme til et samarbeide om hospitering slik at mottakende skole får et større eierforhold til sine elever
- skal nærskole hvis kjent få være med på å vurdere om eleven skal begynne på Mottaksskolen eller direkte på nærskolen
- skal det opprettes et formelt samarbeide med en eller flere skoler i Mottaksskolens
- nærområde hvor det avtales møtepunkter/hospitering i sosiale sammenhenger/ enkeltfag/uteskole.
- Skal elevens opphold ved Mottaksskolen tidsbegrenses eller må man i større grad sette faglige krav før overføring til nærskole (spes. mellom og ungdomstrinn).

Samlet vurdering av modellene

Vi sitter med en følelse av at utvalget trekker konklusjonen uten å drøfte, vi finner lite spor av drøfting av modellene sett opp mot hverandre og kan heller ikke se hvilke faktorer utvalget drøfter de ulike modellene opp mot.

Vi undrer oss på utvalgets teori om at innføringsskoler kan være til hinder for den kompetanseoppbygging utvalget anser som nødvendig når det gjelder å sikre både et flerkulturelt perspektiv og nødvendig kompetanse i andrespråksopplæring ved alle skoler. De ansatte på Mottaksskolen bidrar med hjelp og veiledning til ansatte på nærskolene som søker vår kompetanse. Vi bidrar på fellessamlinger for alle skoler i M- nettverket, vi har besøk fra de fleste kommuner i fylket og inspektørene våre har også tilbudt sin kompetanse til de skoler som ønsker det.

I forbindelse med overføringer av elever bidrar lærerne på Mottaksskolen med den veiledning skolene trenger og etterspør.

Morsmåslærerne i Kristiansand kommune er ansatt på Mottaksskolen og jobber med elever på de fleste skolene og bidrar også med råd og veiledning til de som ønsker dette. Det gir også gode arbeidsvilkår for de tospråklige lærerne sammenlignet med steder hvor de tospråklige lærerne er ansatt på flere skoler, i Kristiansand har de en base og alle har samme sjef

Utvalget skriver at for å motvirke at minoritetsspråklige elever har lite kontakt med elever med norsk bakgrunn vil det være viktig å tilrettelegge for fritidsaktiviteter på ulike

fellesarenaer. Elevene på Mottaksskolen følges jevnt opp i forhold til fritidsaktiviteter og skolen har ansatt en egen miljøarbeider som skal tilrettelegge spesielt for dette.

Vi ser klart at elever som starter med fritidsaktiviteter som fotball, håndball og lignende mens de går på Mottaksskolen, har en klar fordel når de skal starte på nærskolen og er kjent med elever der fra en annen arena hvor språket ikke nødvendigvis er den viktigste samhandlingsfaktoren.

Vi ser også at det her ligger en utfordring i forhold til økonomi og betaling av aktiviteter, samt oppfølging fra foreldre.

Blir det opprettet innføringsklasser i Kristiansand, ser vi for oss at elevene må busses fra de ulike bydelene og inn til aktuelle skoler hvor disse er etablert. Argumentet om integrering faller derfor delvis bort. Det vil bli like viktig med tilrettelegging av fritidsaktiviteter om denne modellen velges, da det ikke er kjent om elevene får gå i innføringsklasse på nærskolen og dermed ikke får knyttet kontakt til norske barn i nærmiljøet.

Sidestiller utvalget kontakt med barn og unge med norsk bakgrunn i en innføringsklasse på en vilkårlig skole med kontakt med barn og unge med norsk bakgrunn i nærmiljøet?

Vi støtter utvalgets forslag om å endre opplæringslovens § 8-1 og 8-2 samt nytt ledd i §2.1, 2-8 og 3-12, samt endre 4A- 1, slik at loven ikke er til hinder for å gi best mulig tilbud til nyankomne elever.

Mottaksskolen har allerede avvik fra fag- og timefordelingen med antall fag og i forhold til timer i hvert fag og vi støtter forslaget om at avvik kan finne sted, men ønsker en nasjonal fastsetting av timetall på de ulike trinn i innføringsfasen.

Vi støtter utvalget i at det er svært viktig å ha standardiserte kartleggingsverktøy i alle fag, slik at eleven får en god vurdering av faglig ståsted og undervisning ut i fra sitt nivå.

Utvalget ser også at fritak fra bestemmelser om elevvurdering vil kunne være formålstjenlig i en innføringsperiode, vi går her ut ifra at det menes vurdering med karakterer. Vi er helt enige i at det er viktig å gjøre noe for elevene på ungdomstrinnet som ankommer sent i skolegangen, spesielt elever med lite skolebakgrunn. Det ligger store utfordringer i organisering, tilrettelegging og oppfølging av denne elevgruppa. Hvordan kan de sikres en best mulig videre skolegang?

Både i arbeidet med å sette oss inn i Østbergutvalgets rapport, samt i arbeidet i den lokale arbeidsgruppa, ser vi at det er et område med flere spørsmål enn klare svar.

Organiseringen er ikke det viktigste, men hva en fyller tilbudet med! Kan det påvises hvilken modell som gir det beste resultat? Vi kan vanskelig se at vi kan organisere oss bort fra problemer og utfordringer knyttet til minoritetsspråklige elever, men fokus bør dreies mot nasjonale standarder for opplæringen av minoritetsspråklige elever slik at rammefaktorene blir mer ensartede uansett hvor i landet tilbudet gis.

Dagens Mottaksskole er et resultat av at samlede evner, kunnskaper, ferdigheter og holdninger har fått utviklet seg siden undervisningen av elever fra språklige minoriteter startet opp i Kristiansand i 1979. Ved skolestart i 2001 flyttet Mottaksskolen (tidligere Kongensgate opplæringscenter) til dagens lokaler og man sitter i dag med kompetente ansatte som gjør det mulig å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver i tråd med definerte krav og mål.

Mottaksskolen er som øvrige skoler i kommunen under utvikling og vil innholds-messig stadig ta nye skritt i riktig retning. Ved å opprettholde dagens modell vil man kunne opprettholde den pågående utviklingen, dette være seg faglig utvikling av de ansatte, samt et stadig bedre innhold i opplæringen og et stadig bedre nærskolesamarbeid.

Man kan ved å velge en ny modell risikere at man på en gitt iverksettingsdato sitter uten personell med nødvendig kompetanse og dermed ødelegger et godt eksisterende fagmiljø.

For lærerne på Mottaksskolen

Elin Søndrol

Høringsuttalelse vedrørende NOU 2010:7 Mangfold og mestring – flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Kommentarer fra Kongsgård skolesenter, Kristiansand

Kongsgård skolesenter har ansvaret for norskopplæring og grunnskoleopplæring for voksne etter paragraf 4A-1 og 4A-2, så vi har derfor konsentrert oss om delene av NOUen som gjelder denne opplæringa, kapittel 1, 6, 10, 11, 12 og 16

1.1:Hovedperspektiver og utvalgte forslag til tiltak

- *tilbud om språk- og kommunikasjonskurs i forkant av, eller som en del av, høyere utdanning for å styrke gjennomføringsgraden og bedre overgangen til arbeidslivet.*

Kommentar: Mange større voksenopplæringssentra tilbyr allerede deltakere som har studiekompetanse fra hjemlandet norsk kurs som en forberedelse til Test i norsk – høyere nivå (Bergenstesten). Disse kursene finansieres som betalingskurs direkte retta inn mot testen. Voksenopplæringssettene har kompetansen, så hvis en finansiering kommer på plass kan disse kursene utvikles til å bli gode forberedende kurs til høyere utdanning eller jobb.

Langvarig andrespråksopplæring

- *Forskning viser at det å lære et andrespråk så godt at det fungerer som fullverdig opplæringspråk, tar fra 5-7 år. Utvalget foreslår derfor blant annet følgende*

Kommentar: Å få et fullverdig andrespråk krever 5-7 år. Når det i voksenopplæringa legges opp til en finansiering over 3 år og det forventes at deltakerne skal gjennomføre norskopplæringa på tre år, står dette i sterk kontrast til punktet over. Spesielt når det har vært en dreining av innvandergruppa i forhold til at de har lavere utdanning med seg fra hjemlandet og at andelen unge innvandre har økt. Disse trenger lang tid i opplæring, både i norsk opplæring og seinere i grunnskoleopplæring. Her strekker ikke finansieringa til.

- *både lærere som underviser i norsk og lærere som underviser i andre fag bør ha kompetanse i norsk som andrespråk og kunnskap om flerspråklighet*

Kommentar: Støtter dette veldig, særlig at lærere som underviser i andre fag enn norsk også får kompetanse i norsk som andrespråk. Vi mener at fagfeltet Norsk som andrespråk ble svekket ved at det ble tatt bort som eget faget i grunn- og videregående skole. Et mindretall i Østbergutvalget foreslår å gjøre lærerplanen i grunnleggende norsk obligatorisk. Da bør heller en ny fagplan i Norsk som andrespråk utvikles for å heve statusen til dette fagfeltet. For lærere i voksenopplæringa vil faget voksenpedagogikk være et supplement til den overnevnte kompetansen.

Vi har også lyst til å knytte noen kommentarer til utvalgets forslag om å utvikle særskilte prøver som skal erstatte ordinær norskprøve i videregående skole i forhold til generell studiekompetanse. (Se utdrag under fra kap. 9.) Nå har vi i en årrekke hatt et fag for minoritetspråklige elever både i grunn- og videregående skole som tok høyde for at brukerne

ikke hadde norsk som morsmål. Denne planen ble fjernet og erstattet av en overgangsplan som elevene skal følge til de er klare til å ta steget over i ordinær norskplan. For seint ankomne vil ytterst få kunne ta det steget, men må likevel gjøre det fordi det kun foreligger en norskprøve til eksamen, i hvert fall i grunnskolen. Når man nå foreslår å innføre en egen test igjen fordi disse elevene i vgs, skjønner vi ikke hvorfor faget NOA ble fjernet. Fagplanen og avgangsprøve var tilpasset elevene uten å ha noe B-stempel, men nå foreslås det altså å innføre en egen prøve igjen. For øvrig foreligger jo allerede "Test i norsk- høyere nivå, eller den såkalte Bergenstesten for minoritetsspråklige som har studiekompetanse fra hjemlandet. Vi syns at forslaget om å innføre en slik prøve, viser at det var galt å fjerne faget og fagplanen i Norsk som andrespråk .

Sitat fra kapittel 9. En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få generell studiekompetanse.

Overgangsordningen, som i 2010 gir elever i yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram mulighet til å ta eksamen etter NOA-planen, videreføres inntil ny særskilt ordning foreligger.

Flerspråklighet som en verdi

- *økt bruk av tospråklig opplæring i fag*

Kommentar: Vi ønsker å presisere at det er viktig å bruke tospråklige opplæring i fag også i grunnskoleopplæringa for voksne, spesielt når det gjelder aldersgruppa 16-20 år, men her strander det på økonomi og tilgang på tospråklige lærere. Vi ser også nytten av å tilby morsmålsopplæring til den yngste elevgruppa i voksenopplæringa.

Implementeringsutfordringer

- *økt samarbeid mellom kommunene for å kunne utnytte spisskompetanse utviklet enkelte steder*

Kommentar: Det er mye å hente på samarbeid innen kommuner, særlig når det gjelder grunnskoleopplæring for voksne. Et samarbeid kommuner i mellom vil kunne gi et mye mer differensiert faglig tilbud, og vil også gi økonomisk gevinst for alle involverte.

- *økt samarbeid mellom fylker og kommuner særlig med hensyn til overgangen mellom grunnskole og videregående opplæring og forholdet mellom grunnsopplæring og voksenopplæring*

Kommentar: Det diskuteres i rapporten om det er fylket eller kommunen som skal ha ansvaret for 16-19 åringene når det gjelder opplæring. I Kristiansand er det kommunen som har kompetansen og driver grunnskoleopplæringa av den gruppa, men det er et godt samarbeid ved overgangen til videregående skole. Fordelen ved at kommunen har hånd om denne gruppa, er at det blir en veldig god og flytende overgang mellom norskopplæringa og grunnskoleopplæringa fordi opplæringa skjer under samme tak. Denne ordningen fungerer nok best der det er en stor grunnskoleavdeling slik at det blir et ungdomsmiljø på skolen. Det bør også etableres bedre ordninger mellom ordinær grunnskole og voksenopplæring når det gjelder ungdom som kommer til Norge sent i ungdomsskolealderen. Disse ungdommene

bør få et tilbud om ekstra år i voksenopplæringa før de begynner på videregående skole. Alternativt må det etableres innføringsklasser på videregående skoler for disse elevene.

- *i det videre arbeidet med inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner bør det vurderes om det er tatt tilstrekkelig hensyn til ressursbehovet knyttet til minoritetsspråklige barn, unge og voksne.*

Kommentar: De siste åra har andelen deltakere som har behov for grunnskoleopplæring økt, ikke minst fordi andelen deltakere i aldersgruppa 16- 25 år har økt dramatisk. Denne deltakergruppa krever et heldags undervisningstilbud, 25-30 timer, og mange år i opplæring. Dagens finansieringsordning dekker ikke ressursbehovet knyttet til denne opplæringa, så det trekkes store vekslar på kommuneøkonomien. Det er en hard kamp om ressursene i kommunene, ikke minst innenfor undervisningsbudsjettet, og da kan voksenopplæring fort bli nedprioritert. Ledere i voksenopplæringa bruker mye krefter i forhold til egen kommunene når det gjelder å dokumentere og argumentere for økte ressurser til grunnskoleopplæringa for voksne, selv om det er en lovpålagt opplæring.

6:Kartlegging av strukturelle rammebetingelser for opplæring av minoritetsspråklig ungdom med kort botid i Norge

Kommentar: I kapittelet påpekes problematikken med ungdom med kort botid i Norge i forhold til hvem som skal ha ansvaret for opplæringa deres. Regelverket er som det påpekes klart, men ungdom kan likevel oppleve å bli en kasteball mellom kommune og fylke. Som voksenopplæringssenter har vi tilbudt grunnskolene i Kristiansand å gi minoritetsspråklige elever med kort botid i Norge et ekstra grunnskoletilbud før de søker videregående skole. Vi har mange unge elever, så aldersmessig møter grunnskoleelevene likesinnede, men det er få elever som tar i mot dette tilbudet, til tross for at mange har behov for det. En vellykka overgang til VO forutsetter at avgiverskolen tidlig tar dette opp med eleven og foreldrene. Elever som avslår et slikt råd, får det tøft i videregående skole fordi fylket heller ikke tilbyr innføringsklasser for minoritetsspråklige.

- *Det må vurderes om kostnadsnøkkelen i tilstrekkelig grad fanger voksenopplæringens endrede deltakermasse og det ressursbehov dette medfører.*

Kommentar: Som nevnt i kommentarene i kapittel 1 er det nødvendig å se på finansieringa av opplæringa av aldersgruppa 16-18 år. Jeg mener aldersgruppa bør utvides til 20 år. Den aldersgruppa har økt veldig i omfang og en stor andel av disse har svært mangelfull skolebakgrunn slik at de trenger lang tid i opplæring, og nær sagt samtlige trenger en grunnskoleopplæring. Voksenopplæringssentrene står ofte aleine i kommunene og er veldig selvdrevne slik at det krever hardt arbeid mot kommunen for å få ekstra midler til denne opplæringa. Her i Kristiansand har kommunen forståelse for problematikken og er villige til å satse på grunnskoleopplæring for voksne. Kommuner som følger IMDIs anmodning om å ta i mot mange flyktninger i denne aldersgruppa, i sær enslige mindreårige, bør få tilført midler øremerka opplæring, og ikke som økning i integreringstilskuddet.

10 Innføringsstilbud for nyankomne elever

10.3.3 Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1

For elever som kommer sent i skoleløpet og har lite skolegang fra før, vil det ofte være vanskelig å delta i ordinær opplæring og seinere gjennomføre videregående opplæring selv med ett års innføringsklasse. Utvalget har derfor vurdert at det er nødvendig med et tilbud om grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 for ungdom. Elever som kommer i løpet av de to siste årene i ungdomsskolen, bør kunne få et tilbud om å ta grunnskoleopplæring etter opplæringsloven § 4A-1 før videregående opplæring.

Kommentar: Vi støtter forslaget. Vi har mange deltakere som aldersmessig hører hjemme i videregående opplæring men velger selv å ta ett eller to år ekstra grunnskoleopplæring i voksenopplæring før de søker seg til videregående skole. Tilbakemeldinger fra videregående skole og elevene selv tilsier at dette er en god ordning og at elevene har et godt faglig grunnlag for å lykkes i videregående opplæring etter ett eller to år i voksenopplæring.

Det anbefales blant annet av NAFO at denne elevgruppa, 16-18 år, bør gå på en videregående skole for å møte jevnaldrene. Det er et godt prinsipp, men en må og se hvor kompetansen ligger og hvor forholdene er best lagt til rette. I Kristiansand vil neppe noen av de videregående skolen ha kapasitet til å ta over 6-8 grunnskoleklasser, men det kan selvsagt jobbes med på sikt hvis det legges føringer på dette. Vgs har selvsagt heller ikke kompetansen og lærerkreftene til å ta over denne opplæringa i overskuelig framtid.

11: Opplæring spesielt organisert for voksne etter opplæringsloven

11.2.1 Grunnskoleopplæring:

- *Det må stimuleres til interkommunalt samarbeid på voksenopplæringsfeltet, inkludert samarbeid mellom kommune og fylke.*

Kommentar: Det går fram av utvalgets undersøkelse at tilbudet og organiseringen varierer betydelig. Det er også vår erfaring sett fra vårt ståsted. Derfor støtter vi forslaget om en sterkere sentralstyring av grunnskoleopplæringen. I den forbindelse vil det også være nyttig å samordne begrepene som brukes på opplæringen, og samordne selve organiseringen av opplæringen. Det bør klargjøres at det er LK06 som er gjeldende læreplan. Vi er usikre på om det er klokt å dele ansvaret for grunnskoleopplæringa av voksne ved fylte 24 år mellom fylket og kommune. Det kan lett føre til en oppsplitting av kompetansen og gi mindre fleksibilitet når det gjelder å tilpasse opplæringa.

Det er også interessant at utvalget foreslår tospråklig opplæring for denne elevgruppa. Det er særlig interessant for gruppa mellom 16-20 år. Men det krever finansiering og utdanning av flere tospråklige lærere.

- *Det må etableres ordninger som sikrer midler til livsopphold i form av stipend eller annen støtte, for eksempel gjennom NAV*

Kommentar: Vi ser også fordelene at det er samme aktør som har norskopplæring og grunnskoleopplæringa. I Kristiansand kombineres norskopplæring og grunnskoleopplæring. For deltakere som kommer inn under introduksjonsordninga er det også en fordel med denne kombinasjonen. En utvidelse av introduksjonsordninga til 3 år eller mer for deltakere i grunnskoleopplæring vil være en stor fordel. Dette har vært praktisert i noen grad i

Kristiansand, men ikke som en fast ordning. Dette vil gi færre av elevene studielån når de er ferdig med grunnskoleopplæringa si, noe som vil føre til at flere fullfører denne opplæringa og har råd til å fortsette på videregående opplæring og fullføre denne. Utvalget foreslår også at NAV kan trekkes inn i finansieringa av livsopphold til deltakere i grunnskoleopplæring. På nittitallet var dette en ordning som fungerte veldig bra i Kristiansand. Dette førte blant annet til at mange minoritetsspråklige kvinner/mødre tok grunnskoleopplæring i Kristiansand. Et svært viktig tiltak når vi vet hvilken betydning mødre har som forbilder i familien.

- *Det bør ses på muligheten for fritak for engelsk og fleksible ordninger i denne sammenhengen.*

Kommentar: Vi er usikre på om det er lurt å innføre fritak i engelsk. Det er et så sentralt fag i norsk skole at manglende engelskkunnskaper kan bli et problem i videre og høyere utdanning. En vet ikke hva slags utdanning som kan bli aktuelt for deltakerne når de tar grunnskoleeksamen. Det er også et prestisjespråk, så de fleste deltakerne ønsker opplæring og eksamen i engelsk. Engelsk er dessuten et språk som anvendes i svært mange sammenhenger utenfor skolen.

Utvalget forslår interkommunalt samarbeid slik at undervisningen samles i litt større sentre. Dette er vi også enig i, det vil sikre kvaliteten gjennom større muligheter for differensiering og større samlet kompetanse på opplæringsinstitusjonen.

12: Introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

- *Et helhetlig familieperspektiv må inngå som en del av de individuelle planene knyttet til introduksjonsordningen. Det må tilrettelegges bedre for at barns deltakelse i barnehage kan kombineres med foreldres deltakelse i introduksjonsprogrammet*

Kommentar: Etter vår mening er barnehageplass en svært viktig forutsetning for at foreldrene skal kunne delta i introduksjonsprogram.

- *NAV må komme inn med sine ordninger parallelt med norskopplæringen i starten av introduksjonsprogrammet.*

Kommentar: Vi mener at det er viktig at NAV kommer inn, men først når deltakerne har fått grunnleggende ferdigheter i norsk, omtrent på A2-nivå.

- *Introduksjonsprogrammet må utvides for flere deltakere i inntil 3 år, for å sikre at flere kan ferdigstille grunnskoleopplæringen i programperioden.*

Kommentar: Dette er svært viktig, men i mange tilfeller er det for lite å utvide introduksjonsprogrammet til tre år, sett i lys av at mange deltakere har lite eller ingen skolebakgrunn. Forslaget utvalget har om at Nav kan dekke livsopphold til deltakere i grunnskoleopplæring kan kanskje sees i sammenheng med introduksjonsordningen.

- *Det må utvikles tilbud om gratis nettbasert norskopplæring. Utvalget anser det som viktig at kommunene settes i stand til å tilby samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår.*

Kommentar: Vi har prøvd å utvikle nettbasert opplæring, men det strandet på at det ble for dyrt å finansiere, ikke nødvendigvis programvaren, men veiledningen som fulgte nettkurset. En må derfor se på totalpakka, både nettressursen og kostnader til veiledning.

- *50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår bør sentraliseres og gjøres nettbasert, i tillegg til videreutvikling av fjernundervisningsmetoder og bedre tilgang på tospråklige lærere.*

Kommentar: 50 timer samfunnsfag på et språk deltakeren forstår er en utfordring. Vi imøteser et godt nettkurs i så måte som et supplement, men vi mener likevel at det ikke er riktig å skille disse timene helt ut fra norskopplæringen fordi;

→ 50 timer samfunnsfag på et språk deltakeren forstår er i praksis ikke gjennomførbart når det kan være opptil 75 ulike språk på et voksenopplæringscenter. Det er mangel på tospråklige lærere i alle kommuner.

→ Å løsrive samfunnskunnskapen fra norskundervisningen er svært unaturlig, da norskundervisningen i stor grad baserer seg på samfunnsfaglige emner

→ Flere av emnene i samfunnskunnskap er det unaturlig å ta tidlig i løpet for deltakere som vil gå lenge i opplæring fordi emnene krever bakgrunnskunnskap om andre sider ved det norske samfunnet

- *Det bør satses mer på differensiering av, og fleksibilitet i, norskopplæringen ut fra den enkeltes behov. Norskopplæringen bør sees i sammenheng med andre kvalifiseringstiltak. Det må bli tydeligere sammenheng mellom norskopplæring, opplæring for voksne etter opplæringsloven, høyere utdanning og annen kvalifisering. Særlig lavt utdannede må få mer arbeidsrettet opplæring. Det er behov for etterutdanning og profesjonalisering av lærere i opplæringen for voksne.*

Kommentar: Vi er helt enige i at norskopplæringa må settes inn i en større sammenheng. Noe av årsaken til at sammenhengen kan mangle er selvsagt at voksen sorterer under to lover og to departement. I de fleste kommuner er det voksenopplæringssentrene som har ansvaret for norskopplæringa som derfor ofte blir "skolsk" og tradisjonell. En større variasjon i metodevalg i opplæringa hvor hensynet til den enkeltes framtidige yrkesvalg høres forlokkende ut, men er langt lettere på papiret enn i praksis. En vei å gå for å tilby arbeidsrettet opplæring er å få andre yrkesgrupper inn i opplæringen, for eksempel arbeidsledere fra ikke-akademiske yrkesgrupper. Disse må også få skoloring, men da må det finnes økonomiske virkemidler som et insitament til bedrifter som kan ta oppgaven som språk- og praksisplass for deltakere i nevnte kategori. Vi mener også at det er avgjørende at den enkelte får tett oppfølging ute på arbeidsplassen, det være seg i arbeidspraksis eller første ordinære jobb gjennom Nav. En finansiering av en mentorordning på arbeidsplassen kan bidra til at flere beholder en jobb.

- *"Det kan være en fordel om antall tester for å bedømme norsknivået til kandidaten reduseres" (s.281)*

Kommentar: Vi mener at antall tester som benyttes i dag er OK, men en bør se på nivået eller utforminga av norskprøve 2, særlig skriftlig prøve i forhold til deltakere med liten eller ingen skolebakgrunn. Her er strykprosenten altfor høy, så det er grunn til å vurdere om prøven er egnet til å måle kandidatenes ferdigheter i norsk.

16:Minoritetsspråklige og spesialundervisning

- *PPT og øvrig hjelpetjeneste må tilføres kompetanse i flerspråklighet og flerkulturell forståelse*

Kommentar: Utvalget påpeker at voksne minoritetsspråklige er underrepresentert i spesialundervisningen. Det kan vi bekrefte og etter vår mening skyldes dette at PPT og kommune ikke prioriterer voksne med behov for spesialundervisning. Men det skyldes nok i like sterk grad at hjelpeapparatet mangler både kunnskap og kompetanse om gruppa og nødvendig testverktøy for å avdekke hjelpebehov. Dette må utvikles slik at minoritetsspråklige voksne får de rettighetene de har krav. Men da må det foreligge en finansiering parallelt med at behovet øker. Slik det er i dag får vi som voksenopplæringscenter ikke tilført midler fra verken kommune eller stat til spesialundervisning til voksne som tar grunnskoleeksamen etter §4A-1

Kristiansand, 13. september 2010

Morten Hauger
rektor